

TANDARTS EN LETSELSCHADE

JURIDISCHE ASPECTEN

SAMENVATTING

Traumata hebben niet alleen tandheelkundige implicaties. Letsel is zowel psychisch als lichamelijk belastend voor de patiënt. Tevens zijn er juridische consequenties, begrippen als wanprestatie en aansprakelijkheid spelen hier een rol. Er moet worden vastgesteld wie er aansprakelijk is voor de ontstane schade en of de vergoeding moet worden geregeld. Het uiteindelijk streven is: volledige vergoeding van alle schade in relatie tot een bepaalde handeling.

Enkele voorbeelden illustreren de schade-afwikkeling alsmede het feit dat ook een tandheelkundige behandeling traumatiserend kan zijn, met alle gevolgen van dien.

Een beroepsaansprakelijkheidsverzekering is onontbeerlijk, kennis van de polisvoorwaarden en de verplichtingen jegens de verzekeraar is van groot belang.

Een zorgvuldige, beroepsuitoefening conform gangbare opvattingen, kan schade voorkomen. Voorkomen is goedkoper dan vergoeden!

ADMIRAAL WJ. Tandarts en letselschade. Juridische aspecten. Ned Tijdschr Tandheelkd 1987; 94: 489-91.

W. J. Admiraal, tandarts

Trefwoorden: Sociale tandheelkunde –
Praktijkvoering – Schade

Datum acceptatie: 30 augustus 1987.

Adres: Mr. W. J. Admiraal, Minister
Hartsenlaan 4, 1217 LS Hilversum.

1. DE EERSTE KLAP, MEER DAN EEN DAALDER WAARD . . .

In 1975 mept een tienjarige Rambo zijn achtjarig buurjongetje een voortand uit. De schade bestaat uit een regelmatig te vervangen uitneembare protheseconstructie, totdat op plusminus 18-jarige leeftijd een vaste brug geplaatst kan worden, die na verloop van tijd aan vervanging toe zal zijn enz., enz.

In 1986 is, naast bedragen voor regelmatige vervanging van spoondenture en frameprothese, f 2500,— aan smartegeld uitgekeerd wegens frequente belastende behandelingen en f 300,— aan reisgeld voor bezoek aan de tandarts.

Voor de patiënt en de aansprakelijkheidsverzekeraar is het eind nog niet in zicht. Er is hier een 'open end' met betrekking tot de eventuele vervolghandelingen.

Tandheelkundig letsel kan zowel een gevolg zijn van een ongeval als van een restauratieve behandeling. Het doel van dit artikel is, in vogelvlucht, enige juridische aspecten van letselschade te beschrijven alsmede de rol van een assuradeur in deze materie. Enkele begrippen zullen nader worden verklaard en enige casusposities kunnen voor de nodige verduidelijking zorgen. Tevens zijn er enige wenken hoe te handelen ten einde schade te voorkomen, te beperken, dan wel hoe te reageren op een schadegeval.

De overstap van het in de tandheelkunde vertrouwde begrip 'trauma' naar juridische terminologie is klein. Trauma is *letsel*: iedere tijdelijke dan wel blijvende aantasting van de lichamelijke of geestelijke integriteit. Onlosmakelijk met letsel verbonden is het juridische begrip schade.

Schade is het nadeel dat door een bepaalde gebeurtenis is geleden. We kennen *materiële schade* en *immateriële schade*. Onder *materiële schade* wordt verstaan de vermogensvermindering als gevolg van een schadeveroorzakende gebeurtenis. De situatie na het ongeval wordt vergeleken met de situatie ervoor, een en ander is in geld waardeerbaar.

Let wel: er dient een causaal verband te bestaan tussen gebeurtenis en schade!

Immateriële schade is het nadeel in andere zaken dan het vermogen; we denken dan in termen van gederfde levensvreugde, geleden pijn, kortom nadelen van morele aard.

Het vermogen is een vergelijkingsobject bij materiële schade. Bij immateriële schade ligt dat ingewikkelder, ook hier wordt echter getracht om een en ander bij wijze van benadering in geld uit te drukken.

Bij letselschade komen drie posten voor vergoeding in aanmerking: 1. Inkomensschade. 2. Herstelkosten. 3. Ideële schade.

Het *doel* van schadevergoeding is het brengen van de benadeelde in een toestand waarin hij zonder de schadeveroorzakende gebeurtenis ook zou hebben verkeerd. Met betrekking tot letselschade zal de schadevergoeding veelal bestaan uit betaling van een geldsom.

2. SCHADEVERGOEDING: ZELF DRAGEN OF AFWENTELLEN?

Een rechtsregel luidt dat een ieder zijn eigen schade moet dragen tenzij er iemand is op wie men de schade kan afwentelen.

In het kader van dit themanummer gaan we ervan uit dat het letsel is veroorzaakt

door iemand op wie de schade kan worden afgewenteld: tandheelkundig trauma ten gevolge van een verkeersongeval, of bij voorbeeld een trauma als gevolg van een tandheelkundige ingreep. Het afwentelen van de schade, d.w.z. het verhalen van schadevergoeding op een ander dan de benadeelde, is een spel met wettelijke regels maar ook een zaak van onderhandelingen tussen verzekeraars en andere betrokkenen.

De vakbekwaamheid en persoonlijke opvattingen van de betrokkenen kunnen van grote invloed zijn op de hoogte van de schadevergoeding. Het geldende recht en de ruime jurisprudentie op het gebied van de schadevergoeding zorgen voor een kader. Voor de afwenteling dient een reden te zijn, een grond. Wanneer die er niet is, dan zal het slachtoffer eigen schade moeten dragen.

Het betreft de volgende rechtsgronden: enerzijds de *onrechtmatige daad*, anderzijds *wanprestatie*.

Ter illustratie: als iemand in het verkeer een ander in het ziekenhuis doet belanden met allerhande letsel dan is er meestal sprake van een onrechtmatige daad, men handelt in strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid die men jegens de medeburgers in acht heeft te nemen. De onrechtmatige daad is een rechtsgrond om de schade te verhalen op de (on)sportieve automobilist.

Laat een tandarts echter tijdens een patiëntenbehandeling een of meer vaktechnische steekjes vallen, of vergist hij zich, waardoor de patiënt in meer of minder ernstige mate letsel oploopt dan is de verhaalsgrond wanprestatie. De patiënt heeft niet gekregen wat hij op grond van de behandelingsovereenkomst mocht verwachten. De schade kan dan te verhalen

zijn op de schadeveroorzaker, de tandarts.

Onrechtmatige daad en wanprestatie zijn aansprakelijkheidsgronden, waarop in dit kader niet dieper zal worden ingegaan.

Als aansprakelijkheid is komen vast te staan rust op de aansprakelijke de plicht tot schadevergoeding.

3. BEPALING VAN DE SCHADE-OMVANG

Schade is het in geld uitgedrukte verschil tussen de vermogenssituatie vóór en na de traumatische gebeurtenis. Het uitgangspunt bij schadevergoeding is dat de schade volledig wordt vergoed, ter volledige compensatie van het geleden nadeel. Er wordt bij letselschade het zogenaamde concrete schadebegrip gehanteerd: de werkelijk gemaakte kosten en werkelijk gederfde inkomsten.

Voor de bepaling van de omvang van de letselschade worden deskundigen ingeschakeld, artsen, specialisten of tandartsen. Voor vergoeding komt alleen die schade in aanmerking die de aansprakelijke in redelijkheid zijn toe te rekenen. Bij deze toerekening naar redelijkheid, een methode die terug te vinden is in huidige jurisprudentie, is een aantal factoren van belang: zoals de aard van de aansprakelijkheid, de aard van de schade en de voorzienbaarheid.

Algemeen wordt bij letselschade aangenomen dat een ruime toerekening gerechtvaardigd is. Alle omstandigheden van het slachtoffer worden daarbij betrokken. Letsel is tevens gebonden aan een tijdsfactor. Herstel kost tijd, het slachtoffer kan bij voorbeeld een tijd lang niet werken en derft inkomen. Zodoende kan ook de schadevergoeding aan tijd gerelateerd zijn. Niet alleen reeds geleden schade kan worden vastgesteld, maar ook toekomstige schade als gevolg van hetzelfde voorval kan worden gevorderd. De bepaling van deze toekomstige schade berust op taxaties.

De betaling van de begrote schade kan plaatsvinden door middel van een som ineens of in termijnen. Enerzijds heeft een som ineens het voordeel dat er een streep onder de rekening komt. Indien uiteindelijk blijkt dat de schade toch hoger is uitgevallen dan de uitkering dan is dit anderzijds een nadeel. De periodieke uitkering vergt veelal een administratieve rompslomp en een voortdurende confrontatie met 'het trauma'.

4. IMMATERIËLE SCHADE

In de inleiding is vermeld dat letselschade uit drie componenten kan bestaan: inkomensschade, herstelkosten en immateriële schade. Schadevergoeding voor immateriële schade heet ook wel: smartegeld. In de rechtspraak is sinds 1943 geaccepteerd dat iedere schade onder bepaalde voor-

waarden voor vergoeding in aanmerking komt. Anders dan de materiële schade die in principe geheel dient te worden vergoed, zal vergoeding van immateriële schade naar billijkheid dienen te geschieden.

Voor geïnteresseerden wordt verwezen naar het Smartegeld-nummer uit de reeks Verkeersrecht, waar richtlijnen zijn te vinden in een driejaarlijks overzicht van rechterlijke uitspraken. Korthedshalve kan worden gesteld dat men in ons land zeer terughoudend is met het toekennen van grote bedragen aan smartegeld. Het hoogste bedrag is ongeveer f 100.000,— geweest. Het letsel betrof een dwarslaesie.

Bij de bepaling van de hoogte van het smartegeld is een aantal factoren van belang, zoals: aard en ernst van het letsel, duur en leeftijd, uiterlijke gevolgen, levensgevaar, arbeid en arbeidsongeschiktheid.

Tot zover een uiterst summier overzicht van de letselschadeproblematiek; hieronder volgen een paar voorbeelden.

5. TUBERFRACTUUR

In november 1971 extraheert een tandarts het element 28. Echter, als onverwachte toegift fractureert de tuber maxillaris en worden 27 en 26 eveneens verwijderd.

De tandarts wordt aansprakelijk gesteld voor deze en toekomstige schade op grond van onzorgvuldig handelen. Een intensieve correspondentie tussen assuradeur en deskundigen volgt met als centrale vragen: 1. Dient aansprakelijkheid te worden erkend? 2. Wat is de omvang van de schade als gevolg van deze behandeling?

Wat betreft de mogelijkheden tot herstel van het ontstane defect wordt advies ingewonnen bij universitaire deskundigen. Uiteindelijk wordt een driedelige Cantileverbrug geplaatst.

Een definitieve schaderegeling – verzekeraars sluiten graag dossiers – komt niet tot stand in onderhandeling tussen advocaat en schaderegelaar. Wel geeft assuradeur een verklaring af dat alle toekomstige nota's betreffende tandheelkundige behandeling, noodzakelijk als gevolg van de destijds door de tandarts met onvoldoende zorg uitgevoerde behandeling, door de verzekeraar worden vergoed mits tijdig, ter verificatie door de medisch adviseur, ingediend. In 1986, 15 jaar later, zijn nabehandelingskosten opgelopen tot ca. f 10.000,—.

6. LETSELSCHADE EN TANDARTS

Daar een juridische uiteenzetting somtijds dor lijkt en niet tot de verbeelding van de tandarts spreekt, is getracht enige casusposities te beschrijven van letselschade met tandheelkundige aspecten.

Bij navraag bij advocaten en een verzekeringsmaatschappij bleek een verkeersletsel met overwegend tandheelkundig trauma niet voorhanden. Veelal overweegt toch de medische traumatologie en in de schadevergoeding wordt het tandheelkundig letsel 'en passant' meegenomen.

Voor een volgend voorbeeld zal even worden stilgestaan bij de beroepsaansprakelijkheidsverzekering.

7. BEROEPSAANSPRAKELIJKHEID TANDARTS

Een beroepsaansprakelijkheidsverzekering dekt de schade aan een derde, binnen de tandheelkundige beroepsuitoefening ontstaan. Te denken valt bij voorbeeld aan een doorgedrukte, afgebroken endonaald, waarvan kaakchirurgische verwijdering noodzakelijk is. De verzekeraar vergoedt dan de, aan de chirurgische ingreep verbonden kosten.

Zo is ook de waarnemer, de assistente en de mondhygiëniste veelal gedekt door deze beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Toch is niet elk schadeveroorzakend handelen van de tandarts gedekt. Indien er sprake is van opzettelijke veroorzaking van schade, of een duidelijk onzorgvuldig handelen, dan is er vanzelfsprekend geen dekking en dan zal de tandarts zelf aansprakelijk zijn, en zelf voor de kosten opdraaien.

Een voorbeeld: Een tandarts plaatst bij een patiënt een brug. Na verloop van tijd blijkt deze brug niet goed te passen, hetgeen moet worden toegeschreven aan een niet zorgvuldige handelwijze van de tandarts. Een nieuwe brug moet worden aangebracht. De daaraan verbonden kosten komen niet voor rekening van de assuradeur. De patiënt hoeft ook niet bij te dragen in de kosten van een nieuwe brug; hij had immers recht op een goed passende brug en de tandarts is verplicht een deugdelijk werkstuk af te leveren. De kosten zijn dan volledig voor rekening van de tandarts zelf.

Het blijkt dat het aantal patiënten dat niet tevreden is met de behandeling van de tandarts en een claim indient met het oog op schadevergoeding, stijgt. De toegebrachte schade varieert van kledingschade als gevolg van het morsen van medicamenten tot vrij zware lichamelijke schade, waarbij te denken valt aan het inslikken van een endonaald, zonder adequate reactie van de behandelaar, met hoog oplopende financiële gevolgen, of het vervaardigen van een niet functionerende brugconstructie alsmede het niet onderkennen van parodontale aandoeningen.

De beroepsaansprakelijkheidsverzekering dekt de schade die de patiënt heeft wanneer de aansprakelijkheid van de tandarts komt vast te staan. Beslist niet verze-

kerd zijn dus kosten die de tandarts zelf maakt als gevolg van herstellkosten door hem zelf verricht. Verzekerd is dus die schade als gevolg van onrechtmatige daad of wanprestatie van de tandarts, niet de kosten van de verrichting die als wanprestatie wordt beschouwd. De rekening die door de patiënt niet wordt betaald omdat hij niet tevreden is, kan dus niet bij de verzekering worden ingediend.

Het is verstandig om de verzekeringsvoorwaarden eens aandachtig door te lezen; uit ervaring blijken maar weinig collegae op de hoogte te zijn van de (on)mogelijkheden van een dergelijke verzekering. Vooral de artikelen in de polis die betrekking hebben op de omvang van de dekking alsmede de uitsluitingen verdienen bijzondere aandacht. Tevens is het van belang te weten welke verplichtingen de verzekerde jegens de maatschappij heeft, zoals: 1. Het terstond in kennis stellen van een schadegeval waaruit voor de verzekeraar verplichtingen kunnen voortvloeien door middel van een nauwkeurig ingevuld aangifteformulier. 2. Zoveel mogelijk gegevens verstrekken en alle stukken opsturen betreffende de schade zoals dagvaardingen, aange tekende brieven met aansprakelijkstellingen etc. 3. Alle aanwijzingen van de maatschappij opvolgen, alsmede de maatschappij te machtigen alle noodzakelijke acties in zijn naam te voeren. 4. In geval van procederen alle medewerking aan de maatschappij verlenen. De feitelijke leiding in deze wordt aan de maatschappij overgedragen en aan de raadsman worden alle benodigde volmachten verleend. 5. De tandarts dient zich te onthouden van iedere erkenning van schuld of aansprakelijkheid.

Tevens is de maatschappij gerechtigd rechtstreeks de benadeelde schadeloos te stellen of met hem schikkingen te treffen. Kortom, de maatschappij 'neemt de hele zaak over'.

Nu een casus waarin geïllustreerd wordt, dat een letsel veroorzakende fout in de behandeling of een vergissing langdurig kunnen nawerken en ook in financiële zin, zorgwekkende vormen kunnen aannemen. Het is goed hierbij te beseffen dat aansprakelijkstelling voor de tandarts een nare zaak is, maar dat de patiënt gelaedeerd wordt. Een adequate tegemoetkoming in

het geleden nadeel is voor hem belangrijk.

8. ENDONAALDEN

In 1974 maakt een tandarts een lengtefoto: naald in het element, patiënt houdt de foto vast. De naald blijkt echter de inwendige mens te gaan verzwakken, onbereikbaar voor een toesnellend pincet. De tandarts geeft een (weinig zinvol) koekhap-advies en suggereert melding bij de huisarts. Drie jaar later wordt door middel van een operatie de naald uit de ingewanden verwijderd, na drie jaar lijden en uiteindelijke abcesvorming. De assuradeur erkent geen aansprakelijkheid daar er hier sprake zou zijn van een onvermijdbaar risico en omdat de nazorg geenszins onzorgvuldig was.

De advocaat van de patiënt heeft een andere mening: hier is sprake van foutief tandheelkundig handelen, want er zijn geen gebruikelijke voorzorgen genomen (zoals een draadje om de naald of het gebruik van rubberdam). Bovendien is de nazorg niet adequaat geweest. De tandarts had onverwijld medici moeten inschakelen, want een naald in de ingewanden is een medische verantwoordelijkheid. Het advies om koek te eten is een slecht advies.

Nu had inmiddels het Gerechtshof in Den Bosch een vonnis geveld over een vrijwel soortgelijk probleem, zij het dat daar een tandarts de naald liet glijpen en hier de patiënt zelf de naald naar binnen

zou hebben gewerkt.

De kosten van de operatie tot verwijdering van de naald beliepen inmiddels al meer dan f 11.000,—.

Toen de partijen niet tot overeenstemming konden komen met betrekking tot de aansprakelijkheidsvraag, is de problematiek aan de burgerlijke rechter voorgelegd. De claim van eiser, de patiënt, beliep naast de operatiekosten ook de kosten van tennisbaanhuur, afgezegde vakantiereizen – waaraan toch kosten verbonden waren –, concertabonnementen en werkverzuim. Ten gevolge van ernstige buikklasten was het niet mogelijk geweest om aan deze evenementen deel te nemen. Uiteindelijk is de kwestie in Hoger Beroep bij het Gerechtshof te Amsterdam beslecht. Het Hof oordeelde dat de tandarts verwijtbaar handelde en aansprakelijk was voor de ontstane schade en tevens verkeerde adviezen had verstrekt. Hoewel de patiënt zelf de foto moest vasthouden wist hij niet dat hij met de foto ook de naald fixeerde en dat hij de film tot nader order moest vasthouden. De tandarts had onverwijld moeten verwijzen naar een medicus. De toegekende immateriële schadevergoeding bedroeg f 35.000,— naast de f 11.000,— voor de operatie.

Met dank aan Mr. F. H. Reddering (VVAA) voor suggesties en kritisch commentaar op het manuscript.

SUMMARY

DENTIST AND TRAUMATIC INJURIES

Keywords: Social dentistry – General practice – Injury

The dentist may be liable for damages in personal injury cases. The plaintiff is entitled to be fairly compensated for all the personal loss and detriment he has suffered.

Money may compensate for loss of earnings and other pecuniary loss, but can neither undo nor offer an equivalent for pain.

It is important that a dentist is also insured against the liability risks involved in his professional activities. The underwriter is only liable if the insured dentist himself is liable.

LITERATUUR

¹BLOEMBERGEN AR. Schadevergoeding en onrechtmatige daad. Academisch proefschrift rijksuniversiteit te Utrecht. Deventer 1965.

²MICHIELS VAN KESSENICH-HOOGENDAM. Beroepsfouten. Tjeenk Willink, Zwolle 1982.

³KNOL PC. Vergoeding van letselschade. Tjeenk Willink, Zwolle 1986.